

ВРОЖАЙНІСТЬ ПАГОНІВ СПАРЖІ (*Asparagus officinalis* L.) ЗАЛЕЖНО ВІД ВІКУ НАСАДЖЕНЬ

Кутовенко В.Б., канд. с.г. наук, доцентка

Національний університет біоресурсів і природокористування України
<https://orcid.org/0000-0003-0473-1727>

Хільчевський О.О., здобувач вищої освіти

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація: У статті розглянуто особливості формування врожайності пагонів спаржі (*Asparagus officinalis* L.) залежно від віку насаджень. Проаналізовано динаміку продуктивності культури в різні роки експлуатації плантації, визначено періоди досягнення максимальної врожайності та встановлено основні чинники її зниження. Обґрунтовано оптимальні строки використання насаджень спаржі в умовах України. Отримані результати можуть бути використані для підвищення ефективності виробництва пагонів спаржі.

Ключові слова: спаржа лікарська, пагони, врожайність, вік насаджень, продуктивність.

Спаржа лікарська (*Asparagus officinalis* L.) є перспективною багаторічною овочевою культурою, яка останніми роками набуває поширення в Україні. Її цінність зумовлена високими харчовими та дієтичними властивостями молодих пагонів, які використовуються у свіжому та переробленому вигляді [1,2]. Характерною біологічною особливістю культури є тривалий період експлуатації насаджень, що може становити 8–12 років. Водночас рівень врожайності істотно залежить від віку рослин, що обумовлює необхідність детального вивчення динаміки продуктивності спаржі у процесі багаторічного використання плантацій [3,4].

Дослідження проводили в ФГ «ЛАТАНІЯ» на ділянках із різновіковими насадженнями спаржі (1–8 років). Агротехнічні заходи закладання насаджень і догляду за рослинами проводили відповідно до вимог даної культури і поставлених для досліджень питань. Технологія вирощування – безгребенева для отримання зелених пагонів [1,3]. Оцінювали такі показники: кількість пагонів з однієї рослини, середня маса пагона, вихід пагонів класу I, загальну врожайність.

Встановлено, що в перший рік після висаджування рослини спаржі інтенсивно формують кореневу систему. Збирання пагонів у цей період не проводиться, оскільки це може призвести до значного ослаблення рослин і зниження їхньої подальшої продуктивності.

На другий рік життя відмічено початок формування товарних пагонів. Проте їхня кількість залишається незначною – у середньому 3–4 пагони з рослини, за середньої маси 20–30 г. Загальна врожайність становить 1,2–1,8 т/га. Тривалість збирання є обмеженою, що пов'язано з необхідністю збереження асиміляційної поверхні для накопичення запасних речовин.

На третьому році експлуатації спостерігається суттєве підвищення продуктивності: кількість пагонів зростає до 6–8 шт. з рослини, середня маса – до 30–45 г, а врожайність досягає 3,5–4,0 т/га. Це свідчить про перехід рослин до фази активного плодоношення.

Найвищий рівень врожайності формується у період з 4-го по 7-й роки експлуатації. У цей час рослини мають добре розвинену кореневу систему та характеризуються високою інтенсивністю ростових процесів. Кількість пагонів становить 13–20 шт. з рослини, а врожайність досягає 5,5–7,0 т/га. Встановлено, що у цей період формується продукція високої якості – пагони вирізняються однорідністю, оптимальною товщиною та високими товарними показниками.

Починаючи з 8-го року експлуатації насаджень, відмічено тенденцію до зниження врожайності. Кількість стандартних пагонів зменшується на 35–40 %, зростає частка тонких і деформованих пагонів. У наступні роки ці процеси посилюються. Основними причинами зниження продуктивності є фізіологічне старіння рослин, зниження інтенсивності ростових процесів, накопичення збудників хвороб (зокрема, фузаріозу), погіршення фітосанітарного стану насаджень. Ураження кореневої системи негативно впливає на формування пагонів та їх товарні якості [5,6].

Встановлено, що врожайність пагонів спаржі істотно залежить від віку насаджень. У перші роки вирощування продуктивність є низькою, проте поступово зростає і досягає максимуму на 4–7-й роки експлуатації. Починаючи з 8-го року, спостерігається її зниження, що зумовлено фізіологічним старінням рослин і погіршенням фітосанітарного стану.

Список використаних джерел

1. Кутовенко, В.Б., Гавриць, І.Л., & Шеметун, О.В. (2018). Прогресивні технології овочівництва. Київ: Компрінт. 320 с.
2. Ivchenko, T.V., Bashtan, V.B., Bashtan, N.O., & Miroshnichenko, T.M. (2025). Agrobiological assessment of asparagus hybrids yield in different productive phases. *Vegetable and Melon Growing*. DOI: <https://doi.org/10.32717/0131-0062-2025-77-16-25>
3. Knaflowski, M., Chen, W., Krzesinski, W., & Zaworska, A. (2012). Characteristics of immature asparagus plants as indicators of future yield. *Acta Horticulturae*, 936, 365–372. DOI: <https://doi.org/10.17660/ActaHortic.2012.936.48>
4. Kutovenko, V.B., Kostenko, N.P., Yermilov, A.S., & Kutovenko, V.O. (2020). Morphological-biometric assessment of asparagus hybrids (*Asparagus officinalis* L.) in the steppe of Ukraine. *Plant and Soil Science*, 11(2), 67-73. DOI: <https://doi.org/10.31548/agr2020.02.067>
5. López-Moreno, F. J., Navarro-León, E., Atero-Calvo, S., de la Lastra, E., Ruiz, J. M., & Soriano, T. (2025). Effects of asparagus decline syndrome on yield and quality. *Horticulturae*, 11, 159. DOI: <https://doi.org/10.3390/horticulturae11020159>
6. Mašková, L., Robert W. Simmons, Lynda K. Deeks, Sarah De Baets, & Daniel T. Drost (2023). Impacts of long-term management practices on yields and root carbohydrate content in asparagus. *European Journal of Agronomy*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eja.2023.126828>.

Abstract: The article examines the peculiarities of the formation of asparagus shoots (*Asparagus officinalis* L.) yield depending on the age of the plantation. The dynamics of crop productivity in different years of plantation operation are analyzed, the periods of achieving maximum yield are determined and the main factors of its decrease are established. The optimal terms

of using asparagus plantations in the conditions of Ukraine are substantiated. The results obtained can be used to increase the efficiency of asparagus shoots production.

Keywords: medicinal asparagus, shoots, yield, plantation age, productivity.

УДК 159.9:339.138:338.439:355

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-154

ПСИХОЛОГІЯ ПАНІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Маєр Ю.В., докторка філософії

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0002-9472-643X>

Анотація: У тезах досліджено психологічні механізми панічних закупівель продовольчих товарів в умовах воєнної нестабільності та їх вплив на продовольчу безпеку. Обґрунтовано роль страху, невизначеності та соціальних ефектів у формуванні ірраціональної споживчої поведінки. Визначено взаємозв'язок між економічними, безпековими та психологічними чинниками у трансформації споживчих стратегій населення.

Ключові слова: панічні закупівлі, споживча поведінка, продовольча безпека, воєнний стан, психологічні чинники, стрес.

Воєнна нестабільність суттєво трансформує соціально-економічні процеси та поведінкові моделі населення, зокрема у сфері споживання продовольчих товарів. В умовах загрози життю, економічної невизначеності та порушення логістичних ланцюгів відбувається переорієнтація споживчих пріоритетів на забезпечення базових потреб. Одним із найбільш характерних проявів таких змін є феномен панічних закупівель, що має виразну психологічну природу та безпосередньо впливає на стан продовольчої безпеки.

Споживча поведінка в сучасних умовах розглядається як складний процес, який поєднує раціональні та ірраціональні компоненти, детерміновані економічними, соціальними та психологічними чинниками [4]. В кризових ситуаціях, як свідчать результати попередніх досліджень, відбувається зміщення попиту на користь товарів першої необхідності, тоді як роль цінового чинника суттєво зростає [2]. Водночас посилюється вплив психоемоційного стану індивіда на процес прийняття рішень, що спричиняє відхилення від раціональних моделей поведінки.

Панічні закупівлі доцільно розглядати як форму адаптивної поведінки, яка виникає в умовах невизначеності та підвищеного рівня стресу. Їх психологічною основою є страх дефіциту, прагнення до відновлення контролю над ситуацією та реакція на інформаційні сигнали з боку соціального середовища. В наукових дослідженнях доведено, що в умовах криз споживачі схильні переоцінювати ризики нестачі ресурсів, що призводить до формування надлишкового попиту та